

CZU 343.132:343.9

DOI 10.5281/zenodo.6220728

REFLECȚII PRIVIND CLASIFICAREA MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚII

Boris GLAVAN,
doctor în drept, conferențiar universitar

Prezenta lucrare este consacrată clasificării măsurilor speciale de investigații, subiect foarte important atât sub aspect științific, cât și din perspectiva activităților practice ale organelor antrenate, mai mult sau mai puțin, în domeniul investigațiilor speciale. Divizarea măsurilor speciale de investigații în funcție de diferite criterii de clasificare oferă oportunitatea cunoașterii și înțelegerii mai detaliate a sistemului de drept ce reglementează efectuarea respectivelor măsuri. De bază, sunt identificate criteriile de clasificare a măsurilor deduse din prevederile legislative ale Republicii Moldova. Adicional, sunt expuse și criteriile de clasificare a măsurilor speciale de investigații reflectate în literatura de specialitate.

Cuvinte-cheie: activitate specială de investigații, măsuri speciale de investigații, tehnici speciale de investigare, proces penal, urmărire penală, procedeu probatoriu, probă.

REFLECTIONS ON THE CLASSIFICATION OF SPECIAL INVESTIGATION MEASURES

Boris GLAVAN,
PhD, Associate Professor

This paper is devoted to the classification of special investigative measures, a very important topic both scientifically and from the perspective of the practical activity of bodies involved, more or less, in the field of special investigations. The division of special investigative measures according to different classification criteria offers the opportunity to know and understand in more detail the legal system governing the implementation of those measures. Basically, the criteria for classifying the measures deduced from the provisions of the legislation of the Republic of Moldova are identified. In addition, the criteria for classifying special measures reflected in the literature are set out.

Keywords: special activity of investigations, special measures of investigations, special techniques of investigation, technical supervision, criminal trial, prosecution, evidentiary procedure, evidence.

Introducere. Comparativ cu alte ramuri de drept, care demult s-au afirmat și au fost recunoscute ca științe (dreptul penal, dreptul procesual penal, dreptul civil etc.), activitatea specială de investigații, prin pris-

ma sistemului normelor de drept ce reglementează relațiile sociale din sfera pe care o domină, este mult mai tânără și mai puțin cunoscută. Activitatea specială de investigații este o ramură de drept în formare, cu multe

subiecte neelucidate încă, dar cu un potențial extrem de valoros în materie de securitate și combatere a criminalității. Instrumentul-cheie al activității speciale de investigații îl constituie ansamblul de măsuri speciale de investigații a căror menire constă în culegerea de informații într-un mod specific, deosebit, netransparent, rapid și informal. De efectuarea măsurilor speciale de investigații sunt legate un șir de întrebări care, mai mult sau mai puțin, au tangență cu restrângerea anumitor drepturi civile, ceea ce implică cerințe mai mari și mai exacte față de reglementarea juridică a respectivelor măsuri. Dezvoltarea în continuare a cadrului normativ ce se referă la activitatea specială de investigații, inclusiv a măsurilor speciale de investigații ca element fundamental al activității speciale de investigații, poate avea loc doar în condițiile în care există suficiente cunoștințe despre starea actuală a lucrurilor și despre ceea ce poate fi schimbat, dezvoltat și perfecționat.

Clasificarea măsurilor speciale de investigații constituie un procedeu metodico-științific care permite sistematizarea cunoștințelor legate de aceste măsuri prin distribuirea lor în clase și grupuri interconectate. Esența clasificării măsurilor speciale de investigații din punct de vedere al logicii formale constă în ordonarea și gruparea totalității măsurilor în baza anumitor criterii, într-o anumită ordine, astfel ca fiecare grup să ocupe un anumit loc, rămânând în conexiune cu celelalte grupuri de măsuri.

Analiza situației în domeniul de referință a permis identificarea unui spectru foarte larg și diversificat de criterii de clasificare a măsurilor speciale de investigații. La rândul lor, și aceste criterii pot fi clasificate în baza unui alt criteriu care ne permite să înțelegem mai bine situația în domeniul de cercetare. Astfel, în funcție de originea criteriului de clasificare, putem distinge două categorii de criterii de clasificare a măsurilor speciale de investigații: a) criterii legale ce se regăsesc în cadrul normativ de reglementare a măsurilor speciale de investigații, și b) cri-

terii doctrinare, reflectate în literatura de specialitate. În cele ce urmează, vor fi clasificate măsurile speciale de investigații prevăzute în legislația Republicii Moldova în funcție de diferite criterii, atât legale, cât și doctrinare.

Metodologia studiului cuprinde metodele tradiționale de cercetare: logică, analiză și sinteză, deducție și inducție, observație și comparație. În baza analizei legislației naționale și a literaturii de specialitate sunt formulate concluziile de la sfârșitul acestei lucrări.

Rezultate obținute și discuții.

Legislația Republicii Moldova prevede o totalitate formată din 20 de măsuri speciale de investigații. Întreg setul de măsuri este prevăzut în art. 18 al Legii nr. 59/2012 cu privire la activitatea specială de investigații, acestea fiind:

- 1) cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparatelor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat;
- 2) supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea;
- 3) interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor;
- 4) reținerea, cercetarea, predarea, percheziționarea sau ridicarea trimitărilor poștale;
- 5) monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice;
- 6) monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară;
- 7) documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistem de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice;
- 8) colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice;
- 9) identificarea abonatului, proprietarului sau a utilizatorului unui sistem de comunicații electronic ori a unui punct de acces la un sistem informatic;
- 10) urmărirea vizuală;

- 11) controlul transmiterii banilor sau a altor valori materiale extorcate;
- 12) investigația sub acoperire;
- 13) supravegherea transfrontalieră;
- 14) livrarea controlată;
- 15) colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată;
- 16) cercetarea obiectelor și documentelor;
- 17) achiziția de control;
- 18) chestionarea;
- 19) culegerea informației despre persoane și fapte;
- 20) identificarea persoanei.

În continuare, pentru economie de spațiu, vom face referință la cifrele indicate în dreptul fiecărei măsuri din această listă. O mare parte din șirul acestor măsuri, în totalitate de $\frac{3}{4}$, se regăsesc și în Codul de procedură penală (art. 132²), acestea fiind măsurile sub numerele: 1)-14); 17).

Conform alin. (2) al art. 18 Legea nr. 59, această listă de măsuri este exhaustivă și poate fi modificată sau completată doar prin lege. Astfel, ofițerilor de investigații le este interzis să realizeze alte măsuri decât cele indicate în această listă. Dacă, spre exemplu, practica judiciară sau teoreticienii vor elabora o măsură nouă și care ar putea fi aplicată cu succes pentru culegerea informațiilor, atunci o atare măsură trebuie să fie introdusă anume în această listă de măsuri printr-o altă Lege de completare și modificare a Legii nr. 59/2012.

Pe de altă parte, cerința exhaustivității listei măsurilor se referă și la faptul că ofițerii de investigații, la realizarea unei sau altei măsuri speciale de investigații, nu sunt în drept să extindă în mod voluntar limitele de realizare a măsurii indicate expres în lege. De exemplu, ar fi o depășire a limitelor urmăririi vizuale dacă în cadrul acestei măsuri vor fi aplicate mijloace tehnice electronice (drone dotate cu camere video și conectate prin unde radio la un monitor) care permit urmărirea dincolo de câmpul vizual.

1. Clasificarea măsurilor speciale

de investigații în funcție de anumite criterii legale

1.1. Primul criteriu de clasificare a măsurilor speciale de investigație ține de actul normativ în care acestea sunt prevăzute:

– măsuri speciale de investigații reglementate doar în Legea nr. 59/2012: măsurile indicate mai sus sub numărul: 15); 16); 18)-20);

– măsuri speciale de investigații reglementate atât în Legea nr. 59/2012, cât și în Codul de procedură penală: măsurile indicate mai sus sub numărul: 1)-14); 17).

Această clasificare ne permite să înțelegem faptul că Legea nr. 59/2012 nu este singura care reglementează regimul juridic de efectuare a măsurilor speciale de investigații. Din prevederile art. 18 alin. (3) al Legii nr. 59/2012 rezultă că reglementările Codului de procedură penală privind măsurile speciale de investigații se raportează ca parte a întregului, întregul fiind Legea nr. 59/2012. Se poate spune și altfel, Legea nr. 59/2012 este legea generală, iar Codul de procedură penală este legea specială în materia reglementării măsurilor speciale de investigații.

1.2. Al doilea criteriu de clasificare a măsurilor speciale de investigații ține de competența organului care le autorizează (art. 18 alin. (1) al Legii nr. 59/2012):

– măsuri autorizate de judecătorul de instrucție (art. 18 alin. (1) pct. 1) al Legii nr. 59/2012; art. 132² alin. (1) pct. 1) CPP): măsurile indicate mai sus sub numărul: 1)-8);

– măsuri autorizate de procuror (art. 18 alin. (1) pct. 2) al Legii nr. 59/2012; art. 132² alin. (1) pct. 2) CPP): măsurile indicate mai sus sub numărul: 9)-17);

– măsuri autorizate de conducătorul subdiviziunii specializate (art. 18 alin. (1) pct. 3) al Legii nr. 59/2012): măsurile indicate mai sus sub numărul: 18)-20).

Această clasificare oferă posibilitatea evidențierii faptului că nici o măsură specială de investigații nu poate fi efectuată fără auto-

rizare. Atribuirea competenței de autorizare a măsurilor ține de voința strictă a legiuitorului și nu poate fi transmisă de la un organ la altul decât prin modificarea legislației.

Ca excepție, măsurile speciale de investigație din prima grupă pot fi autorizate prin ordonanța motivată a procurorului atunci când există un risc esențial de întârziere care poate conduce la imposibilitatea de acumulare a informațiilor probatorii sau pune în pericol imediat securitatea persoanelor în cazurile infracțiunilor flagrante, precum și atunci când există circumstanțe ce nu permit amânare. În asemenea situații, urmează ca judecătorul de instrucție să fie informat în decurs de 24 de ore despre efectuarea acestor măsuri, prezentându-i-se toate materialele în care este argumentată necesitatea efectuării măsurilor speciale de investigații. Dacă se va constata că a existat temei de efectuare a măsurii speciale de investigație, judecătorul de instrucție, prin încheiere motivată, urmează să confirme legalitatea efectuării respectivei măsuri (art. 132⁴ alin. (3) CPP).

1.3. Al treilea criteriu de clasificare a măsurilor speciale de investigații ține de competența autorităților activității speciale de investigații în drept să efectueze măsuri speciale de investigații:

– măsuri ce pot fi efectuate de către subdiviziunile specializate ale tuturor autorităților activității speciale de investigații (Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării, Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Informații și Securitate, Serviciului de Protecție și Pază de Stat, Serviciului Vamal, Serviciului Fiscal de Stat și Administrației Naționale a Penitenciarelor): măsurile indicate mai sus sub numărul: 1)-10); 13)-20);

– măsuri ce pot fi efectuate doar de către subdiviziunile specializate ale anumitor autorități care desfășoară activitate specială de investigații: (măsura *controlul transmițerii banilor sau altor valori materiale ex-torcate* poate fi efectuată doar de subdivizi-

unile specializate ale Ministerului Afacerilor Interne și ale Centrului Național Anticorupție (art. 18 alin. 4 al Legii nr. 59/2012), iar măsura *investigația sub acoperire* poate fi efectuată doar de angajații, special desemnați în acest scop, din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului de Informații și Securitate, Centrului Național Anticorupție, Administrației Naționale a Penitenciarelor (art. 30 alin. (4) al Legii nr. 59/2012).

1.4. Al patrulea criteriu de clasificare a măsurilor speciale de investigații ține de restricțiile stabilite de legiuitor pentru cercetarea în cadrul procesului penal a diferitor tipuri de infracțiuni divizate conform art. 16 Cod penal în ușoare, mai puțin grave, grave, deosebit de grave și excepțional de grave:

– măsuri ce pot fi efectuate în privința tuturor infracțiunilor grave, deosebit de grave și excepțional de grave: măsurile indicate mai sus sub numărul: 1); 2); 4); 5); 7)-14); 17) (alin. 2, art. 132¹ CPP);

– măsuri care pot fi efectuate doar în privința infracțiunilor expres prevăzute în lege: *interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor* se efectuează în exclusivitate în cauzele penale care au ca obiect urmărirea penală sau judecarea persoanelor asupra cărora există date sau probe cu privire la săvârșirea infracțiunilor prevăzute în art. 132⁸ alin. (2) Cod de procedură penală; *monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară* se dispune în cazul urmăririi penale pornite pe infracțiunile prevăzute la art. 134² Cod de procedură penală.

Clasificarea măsurilor speciale de investigații în funcție de acest criteriu permite observarea faptului că în privința cercetării în cadrul procesului penal a infracțiunilor din grupele celor ușoare și mai puțin grave, cu alte cuvinte, în privința investigării infracțiunilor pentru care legea penală prevede pedeapsa maximă cu închisoare pe un termen de până la 5 ani inclusiv, nu poate fi efectuată nici o măsură spe-

cială de investigații. Excepție de la această regulă sunt măsurile indicate mai sus sub numărul: 3); 6) care se aplică și în cazul investigații anumitor infracțiuni ușoare sau mai puțin grave prevăzute nemijlocit în art. 132⁸ și art. 134² CPP. Restul cinci măsuri speciale de investigații care nu s-au regăsit în această clasificare (măsurile indicate mai sus sub numărul: 15); 16); 18)-20) rămân în afara procesului penal ceea ce înseamnă că se efectuează pentru realizarea altor sarcini decât investigarea infracțiunilor, ori conform prevederilor art. 24 alin. (3) Legea nr. 59/2012 în cazul în care ofițerul de investigații constată o bănuială rezonabilă cu privire la săvârșirea sau la pregătirea săvârșirii unei infracțiuni, el transmite imediat, prin raport, toate materialele organului de urmărire penală, moment în care începe procesul penal și se aplică regulile indicate în Codul de procedură penală (art. 2 alin. (4) CPP).

Discuții ar putea să apară în legătură cu cele două măsuri speciale de investigație autorizate de procuror, dar care nu se regăsesc în lista măsurilor indicate în art. 132² CPP, fiind vorba despre colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată și cercetarea obiectelor și documentelor. Conform prevederilor art. 18 alin. (2) al Legii nr. 59/2012, aceste măsuri pot fi efectuate atât în afara procesului penal, cât și cadrul procesului penal. Din acest punct de vedere, s-ar părea că aceste măsuri pot fi efectuate pentru investigarea infracțiunilor, inclusiv a celor ușoare și mai puțin grave. Pe de altă parte, legea procesuală nu admite ca normele procesuale din alte legi să fie aplicate dacă nu sunt incluse în prezentul cod (art. 2 alin. (4) CPP). Anume din aceste considerente, prin reforma din 2012, au fost introduse un șir de măsuri speciale de investigații în Codul de procedură penală. Prin urmare, avem motive serioase să credem că în cadrul procesului penal pot fi efectuate doar măsurile care sunt prevăzute în Codul de procedură penală și doar în privința investigații infracțiunilor indicate în Cod.

1.5. Al cincilea criteriu de clasificare a măsurilor speciale de investigații ține de admisibilitatea efectuării măsurilor speciale de investigații în raport cu procesul penal:

– măsuri care se desfășurează doar în cadrul procesului penal: măsurile indicate mai sus sub numărul: 1); 2); 4)-6); 11); 13); 14);

– măsuri care se desfășurează atât în cadrul procesului penal cât și în afara acestuia: măsurile indicate mai sus sub numărul: 3); 7)-10); 12); 15)-17);

– măsuri care se desfășurează doar în afara procesului penal: măsurile indicate mai sus sub numărul: 18)-20).

Această clasificare a măsurilor speciale de investigații reiese din prevederile art. 18 alin. (3) și (3¹) a Legii nr. 59/2012.

1.6. Al șaselea criteriu de clasificare a măsurilor speciale de investigații ține de restricționarea efectuării măsurilor speciale de investigații în raport cu realizarea sarcinilor ASI:

– măsuri care pot fi efectuate pentru realizarea sarcinilor activității speciale de investigații stipulate în art. 2 al Legii nr. 59/2012 care după natura lor nu aparțin procesului penal și se realizează în afara acestuia, fiind vorba despre *relevarea atentatelor criminale; căutarea persoanelor dispărute fără urmă; depistarea bunurilor provenite din activități ilegale și colectarea probelor privind aceste bunuri; colectarea de informații despre posibile evenimente și/sau acțiuni ce ar putea pune în pericol securitatea statului*. Pentru realizarea acestor sarcini se pot efectua măsurile indicate mai sus sub numărul: 15) 16); 18)-20);

– măsuri care pot fi efectuate pentru realizarea anumitor sarcini ale activității speciale de investigații prevăzute în art. 2 al Legii nr. 59/2012 care după natura lor aparțin procesului penal și se realizează în cadrul acestuia, fiind vorba despre *descoperirea și cercetarea infracțiunilor*. Pentru realizarea acestor sarcini se pot efectua măsurile indicate mai sus sub numărul: 1)-14); 17) (art. 132² alin. (1) [1; 2].

Analizând prevederile art. 2 al Legii nr. 59/2012 și ale Codului de procedură penală, observăm că unele sarcini aparțin de procesul penal și respectiv urmează să fie efectuate în cadrul acestuia (prevenirea, curmarea infracțiunilor și identificarea persoanelor care le organizează și/sau le comit; descoperirea și cercetarea infracțiunilor; căutarea persoanelor care se ascund de organele de urmărire penală sau de instanța de judecată ori se eschivează de la executarea pedepsei), iar altele în afara procesului penal (relevarea atentelor criminale; căutarea persoanelor dispărute fără urmă; depistarea bunurilor provenite din activități ilegale și colectarea probelor privind aceste bunuri; colectarea de informații despre posibile evenimente și/sau acțiuni ce ar putea pune în pericol securitatea statului). Prin urmare, pentru realizarea acestor din urmă sarcini se vor efectua măsurile speciale de investigații admise în afara procesului penal, în timp ce pentru primul grup de sarcini se vor aplica doar măsurile speciale admise în procesul penal (art. 18 alin. (3) al Legii nr. 59/2012). Astfel, concluzionăm că în privința realizării mai multor sarcini ce aparțin procesului penal nu pot fi realizate măsuri speciale de investigații, excepție fiind doar *descoperirea și cercetarea infracțiunilor* pentru realizarea cărora se pot efectua toate măsurile speciale de investigații prevăzute în art. 132² CPP [3]. Discutabilă s-ar părea atribuirea la procesul penal a sarcinii de prevenire a infracțiunilor, precum și a celei de curmare a infracțiunilor prevăzute în art. 2 al Legii nr. 59/2012. Să nu uităm însă că procesul penal își are începutul la etapa de pregătire a infracțiunii, atunci când infracțiunea nu s-a produs și mai există ceva timp pentru a fi prevenită și respectiv curmată (art. 1 al CPP). Prevenirea infracțiunii, la rândul său, poate avea loc atunci când se cunoaște că se pregătește o infracțiune, ceea ce înseamnă că există o sesizare sau o autosesizare în acest sens, care, de fapt, servește în calitate de temei pentru efectuarea măsurilor speciale de investigații. Dar, din acest moment, conform prevederilor art.

1 al Codului de procedură penală, procesul penal se consideră început și respectiv nu vor mai putea fi efectuate nici măsurile care sunt admise în afara procesului penal și nici cele prevăzute în 132² alin. (1) al Codului de procedură penală[4]. Atâta timp cât infracțiunea nu a fost comisă și nu a intervenit nici momentul sistării acțiunilor preparatorii din motive independente de voința făptuitorului, care de fapt conferă acțiunilor preparatorii încadrarea juridică a unei infracțiuni formale (art. 25-27 CP), nu poate fi pornită nici urmărirea penală, respectiv nici măsurile prevăzute la art. 132² CPP nu vor putea fi efectuate. Conform prevederilor art. 274 CPP, urmărirea penală se pornește atunci când din materialele acumulate rezultă o bănuială rezonabilă că s-a comis o infracțiune, legiuitorul folosind în acest caz timpul trecut al faptei, nu timpul prezent și, cu atât mai mult, cel viitor.

2. Clasificarea MSI în funcție de anumite criterii elaborate de doctrină

Doctrina activității speciale de investigații operează cu diferite criterii de clasificare a măsurilor speciale de investigații, printre acestea se numără: după durata de executare; în funcție de modul de realizare; după subiectul care efectuează măsurile speciale; după activitatea tactică; după subiectul care sancționează măsurile speciale etc.

2.1. Clasificarea măsurilor speciale de investigații în funcție de ingerința în drepturile fundamentale ale persoanei, în viziunea noastră, prezintă cel mai mare interes. În baza acestui criteriu sunt deosebite două grupe de măsuri [5, p. 194-195]:

- măsuri care nu restricționează drepturile fundamentale ale persoanei;
- măsuri care restricționează drepturile fundamentale ale persoanei.

Profesorul rus Șumilov A.Iu. atribuie la grupa măsurilor care nu restricționează drepturile persoanei chestionarea, urmărirea (cu excepția urmăririi cu pătrundere în locuință), identificarea persoanei, achiziția de control, cercetarea obiectelor și documentelor, co-

lectarea mostrelor pentru cercetarea comparativă (cu excepția colectării de mostre în locuință și colectării de mostre ale vocii unei persoane prin monitorizarea convorbirilor sale telefonice), culegerea informației despre persoane și fapte, identificarea persoanei, infiltrarea operativă, livrarea controlată, cercetarea spațiilor, clădirilor, încăperilor (cu excepția locuințelor), terenului și vehiculelor și culegerea informațiilor din canalele tehnice de comunicare (fără a interveni în sfera vieții private a cetățenilor). Potrivit profesorului, aceste măsuri pot fi efectuate atât în cadrul lucrărilor operative de verificare a regimului administrativ, cât și în cadrul procesului de căutare operativă.

La grupa măsurilor care restricționează drepturile persoanei sunt atribuite restul măsurilor indicate mai sus, printre acestea regăsindu-se interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor, monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice, colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice etc. În viziunea profesorului Șumilov A.Iu., această categorie de măsuri se efectuează numai în cadrul procesului de investigații/ căutare operativă pentru rezolvarea problemelor legate de limitarea unui anumit drept constituțional al unei persoane, cu referire la relevarea unei infracțiuni, pornirea unei cauze penale, precum și la identificarea amenințărilor care pun în pericol securitatea militară, economică sau de mediu a statului.

Referindu-se la același criteriu de clasificare a măsurilor speciale de investigații, cercetătorul Zaharțev S.I. consideră că separarea măsurilor propusă de profesorul Șumilov A.Iu. nu ar fi suficient de exactă. În viziunea acestuia, orice măsură specială de investigații în anumite circumstanțe poate restricționa anumite drepturi ale persoanei. Drept exemplu, consideră că și prin așa măsuri ca chestionarea, culegerea de informații etc. se pot restricționa drepturile persoanei, făcând referință la faptul că adesea sunt atinse secretele medicale, bancare și alte secrete

personale; circumstanțele și conținutul convorbirilor telefonice, corespondență și alte secrete consacrate și protejate de Constituție. În urma raționamentului său, cercetătorul, în principiu, este de acord cu deosebirea celor două grupe de măsuri: cele care nu îngădesc drepturile constituționale ale persoanei și nu necesită permisiunea judecătorească și cele care restricționează drepturile persoanei și necesită autorizarea judecătorească. Nu este de acord cu atribuirea unei sau altei măsuri la un grup sau altul, fiindcă fiecare măsură în diferite situații ar putea să aparțină ambelor grupe de măsuri [6, p.55].

Nefind în totalmente de acord cu abordarea propusă de Zaharțev S.I., cercetătorul Cecetin A.E., remarcabil profesor în domeniul investigațiilor speciale, consideră că o astfel de clasificare nu ar fi suficient de corectă. În principiu, dumnealui este de acord că fiecare măsură specială de investigații în anumite situații limitează într-o oarecare măsură drepturile constituționale ale persoanelor în privința cărora acestea sunt efectuate. Ca și Zaharțev S.I., argumentează că prin efectuarea chestionării, culegerii de informații, urmării, investigației sub acoperire se pot colecta informații din sfera vieții private a unei persoane. Prin colectarea mostrelor pentru cercetarea comparativă, prin efectuarea achiziției de control se pot limita drepturile persoanei cu privire la inviolabilitatea personală și demnității individuale. Prezența unei hotărâri de judecată este condiția necesară pentru restrângerea drepturilor constituționale. Astfel, concluzionează expertul, criteriul de delimitare dintre cele două categorii de măsuri nu este restrângerea drepturilor constituționale, ci condiția de efectuare a măsurilor în funcție de restrângerea acestor drepturi constituționale [7, p. 86].

2.2. Următorul criteriu de clasificare a măsurilor speciale de investigație se înscrie perfect contextului discutat și faptului că fiecare măsură specială de investigații cumulează o anumită doză de ingerință în drepturile persoanei. Cercetătorul autohton D.

Roman, având în vedere prevederile legislației naționale, clasifică măsurile în funcție de gradul și intensitatea ingerințelor în drepturile persoanei, în: măsuri absolut-intruzive (autorizate de către judecătorul de instrucție); măsuri mediu-intruzive (autorizate de către procuror); măsuri minim-intruzive (autorizate de către conducătorul subdiviziunii specializate) [8, p.56].

Un alt cercetător autohton, A. Cicala, în baza aceluiași criteriu de clasificare, împarte măsurile speciale de investigații tot în trei categorii doar că le definește un pic diferit: măsuri care limitează drepturile și libertățile persoanei (autorizate de către judecătorul de instrucție la demersul procurorului); măsuri speciale de investigații care limitează parțial drepturile și libertățile persoanei (măsurile autorizate de procuror); măsuri speciale de investigații care nu limitează drepturile și libertățile persoanei (măsurile autorizate de conducătorul subdiviziunii specializate) [9, p. 45].

Clasificarea măsurilor în baza gradului de ingerință în drepturile și libertățile persoanei explică într-un fel rațiunea legiuitorului moldovean de separare a măsurilor speciale în trei grupe, delimitând în acest fel și competența organelor care le autorizează. Totodată, se poate spune că clasificarea propusă de experții naționali se întemeiază strict pe prevederile legale, iar aprecierea făcută de legiuitor în vederea atribuirii măsurilor la o grupă sau alta este împărtășită de cercetătorii vizați. Diferența este că cea de-a treia grupă de măsuri în viziunea unui autor nu reprezintă ingerințe la adresa drepturilor și libertăților persoanei iar în abordarea celui alt cercetător reprezintă ingerințe, dar de o intensitate minimă.

Într-adevăr, dacă privim lista măsurilor speciale de investigație și ordinea în care sunt enumerate în lege, observăm faptul că se atestă o anumită ierarhie a acestora în funcție de gradul de intruziune în drepturile persoanei. Din cele relatate mai sus, mă refer la observațiile profesorilor Zaharțev S.I. și Cecetin A.E., se pare totuși că rămâne discutabilă problema recunoașterii celei de-a treia

grupă de măsuri ca neconstituind intruziuni la adresa drepturilor persoanei. Problema la sigur nu este una atât de simplă cum s-ar părea la prima vedere.

Privind lucrurile din perspectiva actelor internaționale referitoare la aplicarea măsurilor speciale de investigații în materie penală, observăm că printre tehnicile speciale de investigare recomandate nu se regăsesc așa măsuri ca chestionarea, culegerea informației despre persoane și fapte ori identificarea persoanei [10; 11; 12; 13]. Pe de altă parte, CEDO ține să spună că doar o supraveghere simplă, în locuri publice, a activităților unei persoane ce se desfășoară pe o durată scurtă, fără ca autoritățile să înregistreze imagini sau să facă fotografii, nu constituie prin ea însăși o ingerință în viața privată [14], în schimb, strângerea sistematică de informații privind activitatea unei persoane și înregistrarea acesteia, prin intermediul supravegherii prin mijloacele tehnice, poate ridica discuții cu privire la existența unei ingerințe în viața privată [15; 16, p. 8].

Cu o altă ocazie, Curtea a constatat că informațiile obținute de agentul poliției în urma unei chestionări a persoanei suspecte în săvârșirea unei infracțiuni fără respectarea cerințelor procesuale a constituit o ingerință în drepturile reclamatului [17].

Clasificarea măsurilor speciale de investigații este importantă mai ales sub aspect practic, dat fiind faptul că atribuirea unei măsuri la o grupă sau alta înseamnă și autorizarea ei de către un organ sau altul, ceea ce duce la reducerea, sau, dimpotrivă, la sporirea caracterului operativ și confidențial al măsurii. Cu cât ofițerul de investigații este mai liber în luarea deciziilor, cu atât mai mult crește nivelul de operativitate, confidențialitate, flexibilitate și, nu în ultimul rând, reușită a acțiunilor întreprinse pentru realizarea sarcinilor pe care le are de îndeplinit. Dacă admitem că cea de-a treia grupă de măsuri nu reprezintă ingerințe asupra drepturilor persoanei atunci care ar fi rațiunea autorizării lor. Pe de altă parte, cum poate fi evaluat nivelul sau gradul de ingerință în drepturile perso-

nei al unei măsuri? Presupunem că această apreciere este una pur subiectivă. Dacă admitem că, în viitorul apropiat, legiuitorul decide mărirea numărului de măsuri speciale de investigații al unei grupe din contul celorlalte două grupe, atunci aceasta nicidecum nu poate să însemne că s-a mărit sau s-a micșorat gradul de intruziune al măsurilor incluse în acel grup. Chiar și acum, dacă privim măsurile din perspectiva gradului de intruziune în drepturile persoanei, vom observa că anumite măsuri, cel puțin în aprecierea noastră, nu corespund grupului la care sunt atribuite. Cercetarea obiectelor și documentelor, spre exemplu, fiind atribuită la a doua grupă, nu pare mai intruzivă comparativ cu cele din a treia grupă în care își are sediul culegerea informației despre persoane și fapte. Același lucru se poate spune și despre unele măsuri autorizate de procuror, care nu ni se par mai puțin intruzive comparativ cu cele autorizate de judecătorul de instrucție. De exemplu, măsura *controlul transmițerii banilor sau a altor valori materiale extorcate* autorizată de procuror pare mai intruzivă, sau, cel puțin, la fel de intruzivă ca și *documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistem de poziționare globală (GPS)* autorizată de judecătorul de instrucție.

Un alt aspect nelămurit al acestui criteriu de clasificare constă în faptul că nu se ia în considerare caracterul neintrusiv al măsurilor efectuate în mod public și nu este vorba doar despre măsurile din grupa a treia dar și despre restul măsurilor speciale de investigații. Profesorul Zaharțev S.I., în comentarea aceluiasi criteriu de clasificare a măsurilor speciale de investigații atrage atenția asupra faptului că interceptarea convorbirilor telefonice nu este întotdeauna asociată cu restrângerea drepturilor omului, de exemplu, atunci când o persoană, pentru propria siguranță, cere să-i fie controlate propriile convorbiri telefonice [6, p. 56]. Cercetătorul Pudacov E.R., la fel, consideră că drepturile constituționale ale persoanei nu sunt restricționate de fiecare

dată când sunt culese informații din canalele tehnice de comunicare, cercetarea spațiilor, clădirilor, structurilor, terenului și vehiculelor, precum și obținerea de informații, aceste măsuri speciale de investigații pot fi incluse atât în grupa măsurilor care restricționează drepturile persoanei, cât și în grupa celor care nu restricționează drepturile persoanei [18, p. 12].

Prin urmare, ajungem iarăși la ceea ce spunea profesorul Cecetin A.E. că împărțirea măsurilor speciale de investigații nu trebuie făcută în baza criteriului de restrângere sau, în cazul nostru, a gradului de restrângere a drepturilor constituționale, ci în baza condiției de efectuare a măsurilor speciale de investigații cu sau fără restrângerea acestor drepturi constituționale.

Un alt criteriu de clasificare reflectat în literatura de specialitate este axat pe necesitatea de autorizare a măsurilor speciale de investigații. Profesorul Bobrov V.G. deosebește în baza acestui criteriu trei grupe de măsuri:

a) care nu necesită nici o autorizare și se efectuează, dacă există temei, prin decizia ofițerului de investigații (chestionarea; culegerea de informații; culegerea de mostre pentru cercetarea comparativă; studierea obiectelor și documentelor; urmărirea; identificarea persoanei; examinarea spațiilor, clădirilor, structurilor, terenului și mijloacelor de transport (cu excepția cercetării locuinței împotriva voinței persoanelor care locuiesc acolo); achiziția de control și livrarea controlată a articolelor, substanțelor și produselor, a căror vânzare nu este interzisă sau a căror circulație nu este limitată);

b) care necesită aprobare departamentală sub forma unei rezoluții privind desfășurarea unei măsuri speciale de investigații aprobată de conducătorul autorității care desfășoară activitate specială de investigații (achiziția de control și livrarea controlată de articole, substanțe și produse a căror vânzare este interzisă sau a căror circulație este limitată; infiltrarea operativă; experimentul operativ);

c) care necesită sancționare judecătorească sub forma unei decizii a judecătorului de instrucție privind permisiunea de a efectua o măsură specială de investigații (controlul trimiterilor poștale, telegrafice și al altor mesaje; interceptarea convorbirilor telefonice; culegerea informațiilor din canalele tehnice de comunicare; cercetarea unei locuințe împotriva voinței persoanelor care locuiesc acolo) [19, p. 23-24].

Această clasificare, în viziunea cercetătorilor este foarte condiționată și ar trebui luat în calcul faptul că în funcție de circumstanțe specifice, aceeași măsură specială de investigații poate fi atribuită la diferite grupe de măsuri [20, p. 11-15]. Probabil că această clasificare a servit drept sursă de inspirație pentru legiuitorul național la repartizarea competenței de autorizare a măsurilor speciale de investigații. Se pare totuși că legiuitorul nostru nu a avut suficientă încredere în figura ofițerului de investigații, lipsindu-l de competența de a decide singur în privința efectuării măsurilor care, potrivit acestei clasificări, nu necesită autorizare.

Un alt criteriu de clasificare a măsurilor speciale de investigații, întâlnit în mai multe lucrări de specialitate [21, p. 445; 22, p. 52; 23, p. 233-234], ține de împărțirea măsurilor în funcție de **forma lor de efectuare**. Astfel, în baza acestui criteriu sunt deosebite două grupe de măsuri speciale de investigații: a) măsuri care pot fi efectuate atât public cât și secret, și b) măsuri care sunt efectuate doar în secret.

Analiza comparativă a surselor doctrinare în privința acestui criteriu de clasificare ne-a permis să constatăm că nu există unanimitate în ceea ce privește atribuirea măsurilor la o grupă sau alta. Unii cercetători atribuie la grupa măsurilor care se efectuează atât public cât și secret: chestionarea, culegerea de informații, cercetarea obiectelor și documentelor, urmărirea, colectarea mostrelor pentru cercetarea comparativă, inspectarea spațiilor, clădirilor, structurilor, terenului și vehiculelor, identificarea persoanei. Alții adaugă la această grupă și achiziția de control [19, p. 23]. Re-

stul măsurilor sunt atribuite la cea de-a doua grupă [24, p. 135].

Profesorul Bobrov V.G., în contextul abordării aceluiași criteriu de clasificare a măsurilor, deosebește două tipuri de efectuare a măsurilor speciale de investigații: în secret absolut și în secret relativ. Conform acestei viziuni, la efectuarea unei măsuri speciale de investigații în secret absolut, doar un cerc restrâns de persoane cunosc despre faptul efectuării respectivei măsuri, fiind vorba despre ofițerii de investigații care o desfășoară și persoanele care acționează în numele lor. La înfăptuirea unei măsuri speciale de investigații în secret relativ, numai persoanele în privința cărora se desfășoară respectiva măsură nu cunosc despre aceasta iar rezultatele pozitive ale respectivei măsuri (urmărire, experimentul operativ, achiziție de control), de regulă, sunt făcute publice imediat după ce au fost obținute pentru a fi utilizate în procesul penal ca temei pentru pornirea unei cauze penale, reținerea persoanei suspecte de săvârșirea unei infracțiuni conform prevederilor Codului de procedură penală, efectuarea altor măsuri speciale de investigații și acțiuni de urmărire penală [19, p. 24]. În același context, alți cercetători susțin că rezultatele supravegherii efectuate în secret pentru verificarea operativă a informațiilor primare sau de prelucrare operativă cu participarea cetățenilor și utilizarea fotografiilor și înregistrărilor video, aplicării substanțelor chimice speciale, precum și alte mijloace tehnice, pot să fie utilizate în procesul penal ca probă în cadrul unei urmăriri penale concrete [18, p. 11].

Lipsa de consens în acest caz, probabil, derivă din înțelegerea diferită a ceea ce ar trebui să însemne modul public și secret al efectuării măsurilor speciale de investigații. În acest context, le dăm dreptate cercetătorilor care sunt de părere că la efectuarea măsurilor speciale de investigații în mod public, de regulă, nu se ascunde faptul efectuării lor, iar la înfăptuirea măsurilor în secret, persoana vizată nu cunoaște că în privința sa sunt efectuate unele măsuri de investigații. În mod

public este atunci când ofițerul de investigații poate să-i propună persoanei investigate să transmită în mod voluntar mostre pentru cercetarea comparativă (amprente digitale, fire de păr, mostre de miros etc.). Tot în mod public este și atunci când adevăratul scop al măsurii este cifrat (ascuns). Pentru obținerea mostrelor scrisului de mână, ofițerul de investigații îi poate cere persoanei verificate să scrie o explicație asupra unui fapt abstract [7, p. 88].

Revenind la opera profesorului Șumilov A.Iu., merită atenție și o altă clasificare în funcție de **structura juridică a măsurilor** în simple și complexe. La grupa celor **simple** sunt atribuite măsurile care au la bază o singură acțiune informativă, pot fi realizate de o singură persoană și atrag o singură consecință. La această grupă de măsuri sunt atribuite urmărirea vizuală, chestionarea, colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată, identificarea persoanei, culegerea informației despre persoane și fapte. La grupa măsurilor **complexe** sunt atribuite măsurile care au la bază două sau mai multe acțiuni complementare (*investigația sub acoperire* se bazează pe acțiuni de infiltrare în mediul criminal și apoi acțiuni pentru obținerea de informații) sau trebuie să fie efectuată de două sau mai multe persoane (*reținerea, cercetarea, predarea, percheziționarea sau ridicarea trimiterilor poștale* necesită cel puțin patru participanți: ofițerul inițiator, procurorul și judecătorul de instrucție care autorizează măsura, precum și executorul – angajat al subdiviziunii specializate-tehnice), sau atrage apariția a două (sau mai multe) consecințe semnificative din punct de vedere juridic (prin *interceptarea convorbirilor telefonice* se obțin informații despre pregătirea actului terorist – prima consecință (social utilă), dar, în același timp, restrânge dreptul constituțional al unei persoane privind secretul corespondenței – a doua consecință semnificativă din punct de vedere legal [5, p. 183-196].

În general, această clasificare oferă posibilitatea să înțelegem nivelul diferit de dificultate al efectuării măsurilor speciale de

investigații. În special, se atrage atenția că măsurile complexe presupun un mai mare nivel de pregătire, aplicarea diferitor legende, combinații operative, implicarea mai multor ofițeri de investigații, specialiști, cetățeni, inclusiv cei care asistă în mod confidențial. Pentru efectuarea unor astfel de măsuri, de regulă, se elaborează un plan care va trebui aprobat de conducătorul subdiviziunii specializate.

O altă clasificare a măsurilor speciale de investigații întâlnită în literatura de specialitate are la bază **criteriul tactic de înfăptuire a măsurilor speciale**. Profesorul Rivman D. V., în temeiul acestui criteriu, împarte măsurile speciale de investigații în două grupe:

– măsuri de investigare – căutare, axate din punct de vedere tactic pe acțiuni active menite să detecteze informații operative pentru prevenirea acțiunilor criminale, la acestea fiind atribuite așa măsuri ca chestionarea; urmărirea; achiziția de control; identificarea persoanei; colectarea mostrelor pentru cercetarea comparativă; cercetarea obiectelor și documentelor; inspectarea spațiilor, clădirilor, structurilor, terenului și vehiculelor; infiltrarea operativă; experimentul operativ;

– măsuri de investigare și control, concentrate pe tactici de așteptare și efectuate, de regulă, în legătură cu alte măsuri de căutare operativă, servind ca „furnizor” de informații de orientare. La acest grup sunt atribuite: controlul trimiterilor poștale, telegrafice și alte mesaje; ascultarea convorbirilor telefonice; colectarea informațiilor din canalele tehnice de comunicare; livrarea controlată [25, p.84].

Se pare că această clasificare este foarte delicată și discutabilă. Referitor la prima grupă de măsuri, autorul pune accentul pe caracterul de căutare al informațiilor. La drept vorbind, fiecare măsură posedă acest caracter, inclusiv cele din grupa a doua. Cât privește cea de a doua grupă, autorul scrie că aceste măsuri au caracter de control, ceea ce iarăși ridică semne de întrebare fiindcă și măsurile din prima grupă au caracter de control. Pro-

abil că profesorul, formulând această clasificare, a avut în vedere faptul că prima grupă de măsuri se aplică mai frecvent pentru căutarea informațiilor primare, iar a doua grupă de măsuri se efectuează mai des pentru verificarea acestor informații.

În funcție de **durata efectuării măsurilor speciale de investigații**, cercetătorul Bobrov V.G. le împarte în *unice* (chestionarea, culegerea informației despre persoane și fapte, colectarea mostrelor pentru cercetarea comparată etc.) și *de durată* (controlul corespondenței, interceptări telefonice etc.) [19, p. 23-24]. Această clasificare este preluată și folosită și de alți cercetători [18, p. 10]. O astfel de clasificare permite înțelegerea mai profundă a aspectelor organizaționale și tactice ale diferitelor măsuri speciale de investigații. În același timp, cercetătorul Cetin A.E., analizând acest criteriu de clasificare, foarte corect a observat că mai bine s-ar potrivi expresia „pe termen scurt” în locul termenului „unice”, întrucât împărțirea măsurilor aici se bazează pe durata, și nu pe caracterul episodic al evenimentului [7, p.87].

În literatura de specialitate sunt descrise și alte tipuri de clasificare. În funcție de **gradul de pătrundere în mediul criminal**, măsurile speciale de investigații pot fi împărțite în profunde și de suprafață. Conform acestui criteriu, cea mai profundă ar trebui recunoscută infiltrarea operativă în mediul criminal și urmărirea prin agenții de legătură, iar cea mai de suprafață – colectarea mostrelor pentru cercetarea comparativă și identificarea persoanei.

În funcție de **direcția și natura măsurilor speciale de investigații**, sunt deosebite măsuri informative, contrainformative, operative de căutare, de cercetare, de asigurare etc. [26, p. 287].

În baza **concursului mijloacelor tehnice la efectuarea măsurilor speciale de investigații**, acestea pot fi împărțite în:

– măsuri care implică în mod obligatoriu utilizarea mijloacelor tehnice (cercetarea domiciliului și/sau instalarea în el a aparaturii

telor ce asigură supravegherea și înregistrarea audio și video, a celor de fotografiat și de filmat; supravegherea domiciliului prin utilizarea mijloacelor tehnice ce asigură înregistrarea; interceptarea și înregistrarea comunicărilor și imaginilor; monitorizarea conexiunilor comunicațiilor telegrafice și electronice; monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și accesul la informația financiară; documentarea cu ajutorul metodelor și mijloacelor tehnice, precum și localizarea sau urmărirea prin sistem de poziționare globală (GPS) ori prin alte mijloace tehnice; colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice; identificarea abonatului, proprietarului sau al utilizatorului unui sistem de comunicații electronice ori al unui punct de acces la un sistem informatic);

– măsuri speciale care implică în mod deliberativ utilizarea mijloacelor tehnice (restul măsurilor: investigația sub acoperire; livrarea controlată; achiziția de control etc.) [27, p. 41].

În concluzie, clasificarea măsurilor speciale de investigații constituie un procedeu de cunoaștere foarte important pentru știința activității speciale de investigații, permițând sistematizarea cunoștințelor despre măsurile speciale de investigații și înțelegerea mai bună a esenței acestora, inclusiv sub aspectul restrângerii drepturilor constituționale ale persoanelor.

Clasificarea măsurilor speciale de investigații în baza criteriilor legale: în funcție de actul normativ în care sunt prevăzute măsurile speciale de investigații; de competența organului care le autorizează; de competența autorităților în drept să le efectueze; de admisibilitatea efectuării măsurilor pentru investigarea diferitor tipuri de infracțiuni; de admisibilitatea efectuării măsurilor speciale în raport cu procesul penal; de restricționarea efectuării măsurilor în raport cu realizarea sarcinilor ASI, scoate în evidență anumite aspecte din legislație care, pe de o parte, în mod obișnuit, nu sunt observate și sunt trecute cu vederea iar, pe de altă parte, reflectă

voința legiuitorului privind regimul juridic al respectivelor măsuri.

Clasificarea măsurilor speciale de investigații în temeiul criteriilor expuse în literatura de specialitate: în funcție de ingerința în drepturile fundamentale ale persoanei; de gradul și intensitatea ingerințelor în drepturile persoanei; de necesitatea de autorizare a măsurilor speciale de investigații; în funcție de forma lor de efectuare; de structura juridică a măsurilor speciale; de criteriul tactic de înlăptuire a măsurilor speciale; de durata efectuării măsurilor speciale de investigații; de gradul de pătrundere în mediul criminal; de direcția și natura măsurilor speciale de investigații; de concursul mijloa-

celor tehnice la efectuarea măsurilor speciale de investigații, pune în lumină mai multe probleme teoretico-practice de efectuare a măsurilor speciale și care oferă un motiv în plus de gândire și analiză pentru înaintarea unor soluții eficiente în ceea ce privește perfecționarea cadrului legal în domeniul investigațiilor speciale.

Cu siguranță că pe lângă criteriile de clasificare reflectate în această lucrare există o mulțime de alte criterii nu mai puțin importante și interesante. Sperăm că lucrarea de față va fi de un real folos pentru cei interesați de domeniul activității speciale de investigații și va contribui la dezvoltarea științifică a acestei ramuri de drept.

Referințe bibliografice

1. Art. 132² alin. (1) al Codului de procedură penală;
2. Hotărârea Curții Supreme de Justiție, nr. 4s-10/13 din 30 septembrie 2013.
3. Glavan B. Probleme teoretico-practice privind scopul și sarcinile activității speciale de investigații. În: revista „Legea și Viața”, nr. 5-6 (353-354), Chișinău, 2021, pp. 66-73. (0,76 c/a), CZU 343.137. ISSN 1810-309X. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/131870
4. Glavan B. Probleme teoretico-practice privind scopul și sarcinile activității speciale de investigații. În: revista „Legea și Viața”, nr. 5-6 (353-354), Chișinău, 2021, pp. 66-73. (0,76 c/a), CZU 343.137. ISSN 1810-309X. https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/131870
5. Шумилов А.Ю. Курс основ оперативно – розыскной деятельности: учебник для вузов. А.Ю. Шумилов. 2-е изд., доп. и перераб. М.: Издательский дом Шумиловой И.И., 2008. с. 194-195.
6. Захарцев С.И. Оперативно-розыскные мероприятия: Общие положения. СПб. 2004. с. 55.
7. Чечетин А.Е. Обеспечение прав личности при проведении оперативно-розыскных мероприятий: монография. СПб.: Изд-во СПб унта МВД России, 2016. p. 86.
8. Roman D. Activitatea specială de investigații și alte activități informative: Note de curs / Dumitru Roman; Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Drept, Dep. Drept Procedural. Chișinău: CEP USM, 2019. p. 56.
9. Cicala A. Activitatea specială de investigații: Reprezentări schematice și definiții: Suport de curs. Chișinău: Departamentul-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2021. p. 45.
10. Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000;
11. Al doilea Protocol adițional la Convenția Europeană de asistență judiciară în materie penală din 8.11.2001;
12. Convenția Consiliului Europei cu privire la criminalitatea informatică, adoptată la Budapesta pe 23.11.2001;
13. Convenția ONU împotriva corupției din

- 31.10.2003.
14. CEDO, Hotărârea din 1 iulie 2008, în cauza Calmanovici contra României, par. 132.
 15. CEDO, Hotărârea din 16 februarie 2000, în cauza Amann contra Elveției, par. 65-67;
 16. Udroiș M., Slăvoiu R., Predescu O. Tehnici speciale de investigare în justiția penală. București: Ed. C.H. Beck, 2009. p. 8.
 17. Allan c. Marii Britanii, nr. 48539/99, § 49-53, ECHR 2002.
 18. Пудаков Е.Р. Основы оперативно-розыскных мероприятий. Башкирский институт социальных технологий (филиал) Образовательного учреждения профсоюзов высшего образования «Академия труда и социальных отношений». Уфа: Изд-во БИСТ (филиала) ОУП ВО «АТиСО», 2016. С.12.
 19. Бобров В.Г. Понятие оперативно-розыскных мероприятий. Основания и условия проведения оперативно-розыскных мероприятий: Лекция. М.: Академия управления МВД России, 2003. — С. 23-24.
 20. Фирсов О.В. Правовые основы оперативно-розыскных мероприятий: учебное пособие. М.: Норма, 2015. С.11-15.
 21. Горяинов К.К., Кваша Ю.Ф., Сурков К.В. Федеральный закон «Об оперативно-розыскной деятельности»: Комментарий. М., 1997. с. 445.
 22. Шумилов А.Ю. Комментарий к Федеральному закону «Об оперативно-розыскной деятельности». М., 1999. с. 52.
 23. Теория оперативно-розыскной деятельности: учебник. 3-е изд., перераб. и доп./ под ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, Г.К. Синилова. М., 2014. с. 233-234.
 24. Федеральный закон «Об оперативно-розыскной деятельности»: Научно-практический комментарий/ Под ред. проф. В.В. Николюка, доц. В.В. Кальницкого, А.Е. Чечетина. 6-е изд., перераб. и доп. Омск, 1999. с. 135.
 25. Ривман Д. В. Комментарий к Федеральному закону «Об оперативно-розыскной деятельности». Санкт Петербург, 2003. с 84.
 26. Теория оперативно-розыскной деятельности: Учебник/ Под ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, Г.К. Синилова. М.: ИНФРА-М, 2006. с. 287.
 27. Mîrzac V., Glavan B. Note privind activitatea specială de investigație. Chișinău: Tipografia Academiei „Ștefan cel Mare”. 2018. p. 41.
-

DESPRE AUTOR

Boris GLAVAN,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
Secretar Științific al Senatului
Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: gba74@rambler.ru*